

FINANŠU INSTRUMENTU UN AR TIEM SAISTĪTO DARĪJUMU RISKU RAKSTUROJUMS

I. IEVADS

Jebkuri darījumi ar finanšu instrumentiem (ieguldījumi finanšu instrumentos) ir saistīti ar dažādiem riskiem, kuru galvenā būtība ir aprakstīta šajā dokumentā.

Klientam ir svarīgi apzināties, ka:

- risku iestāšanās gadījumā klients var ciest zaudējumus, tajā skaitā tādus, kas ievērojami pārsniedz ieguldījuma apmēru un nodrošinājuma apmēru;
- netiek garantēts aktīvu ienesīgums, fiksēts ienesīguma līmenis vai aktīvu atdošana (atgūšana), t.sk. risku, kuri ir saistīti ar ieguldījumiem finanšu instrumentos, dēļ.

Līdz ar to AS "Reģionālā investīciju Banka" (turpmāk – Banka) izveidoja šādu aprakstu, lai informētu klientus par iespējamiem zaudējumiem, kas var rasties finanšu instrumentu darījumos. Šajā aprakstā ir iekļauti tikai visbiežāk sastopamie riski. Risku apraksts nav izsmeļošs un klienti darījumos ar finanšu instrumentiem var saskarties arī ar cita veida riskiem.

Banka lūdz rūpīgi izvērtēt un ņemt vērā visu informāciju, kas ir norādīta šajā dokumentā pirms ieguldījumu pakalpojumu un blakuspakalpojumu sniegšanas, kā arī iesniedzot katru rīkojumu par finanšu instrumentu darījumu.

Šis dokuments nav uzskatāms par ieguldījumu rekomendāciju, vai jebkāda cita veida ieteikumu.

II. RISKU UZSKAITĪJUMS UN PASKAIDROJUMI

Tirgus risks – iespēja ciest zaudējumus, kuri ir saistīti ar finanšu instrumentu tirgus izmaiņām, kuras savukārt notiek valūtas kursu, procentu likmju izmaiņu un citu faktoru ietekmē. Tādējādi tirgus risks ir kopējais kumulatīvs risks, kuru veido cenu risks, valūtas risks, procentu likmju risks.

Procentu likmju risks – iespēja ciest zaudējumus no nelabvēlīgām procentu likmju svārstībām vai izmaiņām, kas negatīvi ietekmē finanšu instrumenta cenu.

Cenas risks – iespēja ciest zaudējumus no nelabvēlīgām finanšu instrumenta cenas izmaiņām vai svārstībām.

Valūtas risks – iespēja ciest zaudējumus no nelabvēlīgām valūtas kursu izmaiņām vai svārstībām, kas attiecīgi var samazināt finanšu instrumenta vērtību klienta izvēlētajā bāzes valūtā, paaugstināt klienta saistību vērtību klienta izvēlētajā bāzes valūtā, samazināt sagaidāmo peļņu vai radīt citus zaudējumus.

Preču risks – iespēja ciest zaudējumus nelabvēlīgas preču, kas ir finanšu instrumenta bāzes aktīvs, cenu svārstību vai izmaiņu rezultātā.

Likviditātes risks – iespēja ciest zaudējumus, kuri ir saistīti ar:

- (1) potenciālo nepieciešamību pārdot finanšu instrumentu par cenu, kas ir zemāka par tā tirgus vērtību, sakarā ar to, ka finanšu instruments ir jāpārdod pēc iespējas īsākos termiņos vai apstākļos, kad pieprasījums pēc pārdodamā finanšu instrumenta ir ierobežots (t.sk. darījuma apjoma dēļ) vai
- (2) neiespējamību pārdot vai nopirkt finanšu instrumentu pieprasījuma vai piedāvājuma trūkuma dēļ.

Kreditrisks – iespēja ciest zaudējumus, ja finanšu instrumenta emitents vai darījumā iesaistītā persona neizpilda vai atsakās izpildīt savas saistības pret kreditoru. Kreditrisku var iedalīt šādās apakškategorijs:

- (1) **Emitenta risks** – iespēja ciest zaudējumus, ja finanšu instrumenta emitents nespēs vai atteiksies izpildīt savas saistības pret ieguldītāju. Tas savukārt var ietekmēt šī paša emitenta vai ar to saistītu emitentu izlaisto finanšu instrumentu cenu vai traucēt ieguldītājam saņemt saskaņā ar emisijas noteikumiem tam pienākošos maksājumus.
- (2) **Reitinga samazināšanas risks** – iespēja ciest zaudējumus, ja parāda finanšu instrumenta emitenta kredītkvalitātes pasliktināšanās dēļ tiks samazināts šim instrumentam piešķirtais kredītreitings, kas savukārt attiecīgi negatīvi ietekmē finanšu instrumenta vērtību.

Kredītsviras izmantošanas jeb maržinālās tirdzniecības risks – iespēja ciest zaudējumus, kuru apjoms var ievērojami pārsniegt ieguldījuma un/vai nodrošinājuma apjomu tirgus situācijas izmaiņu dēļ, turklāt atvasināto finanšu instrumentu cenu izmaiņas bieži vien var būt lielākas, nekā attiecīgo finanšu instrumentu bāzes aktīvu cenu izmaiņas. Šis risks rodas darījumā, kurā klients izmanto kredītsviras mehānismu jeb aizņemtus finanšu līdzekļus, klientam sniedzot nodrošinājumu.

Pozīcijas piespiedu slēgšanas risks – iespēja ciest zaudējumus, ja klienta pozīcija tiek slēgta bez klienta rīkojuma, t.sk. neinformējot klientu iepriekš, līguma ar klientu paredzētajos gadījumos, kā arī gadījumos, kādus paredz starptautiskā tirgus prakse.

Valsts risks – iespēja ciest zaudējumus sakarā ar nelabvēlīgiem notikumiem noteiktajā valstī vai reģionā, kuri tieši vai netieši ietekmē valstī vai reģionā esošo emitentu darbību un attiecīgo šajā valstī vai reģionā emitēto finanšu instrumentu vērtību vai ieguldītājam izmaksājamo ienākumu apmēru.

Juridiskais risks – iespēja ciest zaudējumus sakarā ar izmaiņām Latvijas vai ārvalsts tiesiskajā regulējumā vai tiesību piemērošanas praksē (t.sk., nodokļu regulējums), kā arī sakarā ar jaunā regulējuma izdošanu vai spēkā stāšanos, kas var radīt ieguldītājam zaudējumus (t.sk., samazināt ienesīgumu), papildu izdevumus, nodokļu slogu.

Operacionālais risks – iespēja ciest zaudējumus nepienācīgu vai nekvalitatīvu iekšējo procesu norises rezultātā, cilvēku vai informācijas tehnoloģiju sistēmas darbības, vai arī ārējo apstākļu ietekmes dēļ. (Piemēram, operacionālais risks var izpausties darbiniekiem tīši vai aiz neuzmanības atkāpjoties no normatīvo dokumentu prasībām, rodoties kļūmēm sakaru līdzekļos vai datorsistēmās).

Darījuma partnera risks jeb saistību neizpildes risks – iespēja ciest zaudējumus sakarā ar to, ka darījumā izpildē (pakalpojuma sniegšanā) iesaistītā finanšu institūcija (brokeris, dīleris, regulētā tirgus organizētājs, daudzpusējās tirdzniecības sistēmas organizētājs, organizētās tirdzniecības sistēmas organizētājs, norēķinu/klīringa sistēma, depozitārijs u.c.) neizpildīs savas saistības.

Norēķinu risks - risks, kas rodas no traucējumiem norēķinu, pārvedumu, klīringa sistēmu un depozitāriju, fondu biržu un citu institūciju darbā, kā rezultātā nav iespējams savlaicīgi veikt norēķinus, finanšu instrumentu pārvedumus u.tml. operācijas.

OTC risks jeb ar ārpusbiržas darījumiem saistīts risks – iespēja ciest zaudējumu sakarā ar to, ka uz ārpusbiržas darījumiem neattiecas standartizētie regulētā tirgus noteikumi, kā rezultātā OTC darījumu veikšana var notikt neregulāri, tikt pārtraukta vai citādi apgrūtināta. Bez tam var tikt apgrūtināta vai kļūt neiespējama finanšu instrumenta cenas noteikšana vai pozīcijas slēgšana.

Informācijas risks – risks, kas rodas, ja nav pieejama patiesa un pilnīga informācija par finanšu instrumentu cenām vai cita informācija, kura ietekmētu ieguldītāja lēmumu pirkt vai pārdot finanšu instrumentus.

Citi riski – nepārvarama vara (dabas katastrofas, stihijas, dažādi streiki, kuru dēļ finanšu institūciju darbība var tikt apturēta u.tml.), valsts sankcijas, kuras var tikt piemērotas emitentiem vai darījumu partneriem u.c.

Slēdzot darījumus ar finanšu instrumentiem papildus rodas zaudējumu riski, kuri ir saistīti ar platformas, interneta darbības traucējumiem vai bojājumiem, platformas pieejamību, klienta rīcībā esošā programmnodrošinājuma savietojamību ar platformas programmnodrošinājumu; sakaru sistēmu, elektrības padeves sistēmu pieejamību, darbības traucējumiem, kļūmēm vai bojājumiem, trešo personu nesakcionētu pieeju platformai.

Informācija par ierobežojumiem vai traucējumiem aktīvu pārdošanai vai ieguldījuma izbeigšanai.

Atsevišķos gadījumos finanšu instrumenta emisijas noteikumi (ar kuriem ieguldītājam ir pienākums iepazīties) var paredzēt emitenta tiesības:

- konvertēt vienu finanšu instrumenta veidu citā (piemēram, obligācijas konvertēt akcijās);
- ierobežot finanšu instrumentu pārdošanu (dzēšanu) noteiktajā laika posmā pēc iegādes vai aizliegt (ierobežot) tirdzniecību sekundārajos tirgos.

Ierobežojumus un traucējumus aktīvu pārdošanai vai ieguldījumu izbeigšanai var izraisīt:

- finanšu instrumenta izslēgšana no regulētā tirgus (tā noteikumu pārkāpumu dēļ vai sakarā ar emitenta lēmumu);
- sekundārā tirgus ierobežots raksturs sakarā ar attiecīgā finanšu instrumenta koncentrēšanos tikai dažu turētāju turējumā (īpašumā) vai emisijas mazu apjomu;
- emitenta maksātspēja, reorganizācija, likvidācija vai pamatkapitāla izmaiņas;
- finanšu instrumenta nominālvērtības izmaiņas;
- finanšu instrumenta tirdzniecības apturēšana attiecīgajās tirdzniecības vietās.

III. DARĪJUMU VEIDI UN ATTIECĪGIE RISKI

1. Darījumi ar kapitāla vērtspapīriem – akcijas un tiem pielīdzināmie vērtspapīri

Kapitāla vērtspapīri - akcijas un tiem pielīdzināmi vērtspapīri, kas apliecina līdzdalību kapitālsabiedrības kapitālā. Akcija piešķir tiesības saņemt kapitālsabiedrības peļņas daļu (dividendes), ja attiecīgo lēmumu pieņem akcionāru sapulce. Kapitālsabiedrības akcionāram ir tiesības saņemt likvidācijas kvotu kapitālsabiedrības likvidācijas gadījumā.

Akciju veidi:

- a) balsstiesīgas;
- b) bez balsstiesībām;
- c) prioritārās (privilģētās), t.i., akcijas bez balsstiesībām, bet ar priekšrocībām pār parastajām akcijām dividenžu saņemšanā;
- d) citas.

Iespējamo zaudējumu apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- pastāv iespēja, ka ieguldījums var zaudēt savu vērtību daļēji vai pilnībā.

Veicot ieguldījumus un slēdzot darījumus ar akcijām, ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Kredītrisks
- Tirgus risks (cenas risks, valūtas risks)
- Likviditātes risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Informācijas risks
- Operacionālais risks
- Darījuma partnera risks
- Citi riski

(sk. paskaidrojumu par katru risku II sadaļā)

2. Darījumi ar depozitārajiem sertifikātiem

Finanšu instruments, kas apstiprina īpašumtiesības uz noteiktu ārvalsts emitenta vērtspapīru skaitu (tādā veidā aizstājot šis ārvalsts emitenta emitētos vērtspapīrus) un piešķir turētājam iespēju izmantot aizstātajos finanšu instrumentos nostiprinātās tiesības. Depozitārie sertifikāti tiek tirgoti fondu biržās ASV un citur pasaulē, atvieglojot ieguldījumu veikšanu ārvalstu emitentos.

Izšķir Amerikas depozitāros sertifikātus (ADR) un globālus depozitāros sertifikātus (GDR).

Iespējamo zaudējumu apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- pastāv iespēja, ka ieguldījums var zaudēt vērtību daļēji vai pilnībā.

Veicot ieguldījumus un slēdzot darījumus ar depozitārajiem sertifikātiem, ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Kredītrisks
- Tirgus risks (cenas risks, valūtas risks)
- Likviditātes risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Informācijas risks
- Operacionālais risks
- Darījuma partnera risks
- Citi riski

(sk. paskaidrojumu par katru risku II sadaļā)

3. Darījumi ar parāda vērtspapīriem (obligācijas un tiem pielīdzināmie vērtspapīri (ķīlu zīmes))

Parāda vērtspapīri ir apliecinājums aizdevumam, par kuru tiek maksāti procenti. Parāda vērtspapīros ir nostiprinātas saistības, kuras parāda vērtspapīru emitents ir apņēmis pildīt pret parāda vērtspapīru turētāju. Termiņu, procentu likmi, obligāciju nodrošinājumu un citus būtiskus parāda vērtspapīru parametrus emitents publicē emisijas noteikumos.

Parāda vērtspapīriem parasti tiek noteiktas šādas raksturojošās īpašības:

- **Parādu vērtspapīru dzēšanas datums** – tas ir datums, kurā parādu vērtspapīru emitents uzņemas pienākumu pilnībā dzēst vērtspapīrus. Visbiežāk parāda vērtspapīri tiek dzēsti par to nominālvērtību. Ir atsevišķi parāda vērtspapīri, kuriem nav noteikts dzēšanas datums, šādus vērtspapīrus sauc par beztermiņa vērtspapīriem (perpetual).
- **Parādu vērtspapīru procentu likme jeb kupona likme** – parāda vērtspapīru ienākuma gada likme, ko vērtspapīru emitents apņemas samaksāt vērtspapīru turētājam emisijas prospektā noteiktajos datumos. Parasti kupona likme tiek izmaksāta reizi ceturksnī, pusgadā vai gadā. Pastāv arī parāda vērtspapīri, par kuriem netiek maksāta kupona likme, šādus vērtspapīrus pircējs var iegādāties zem to nominālvērtības un dzēšanas dienā saņemt pilnu vērtspapīru nominālvērtību. Šādi vērtspapīri parasti ir īstermiņa (ar dzēšanas termiņu līdz 1 gadam). Ir divu veidu kupona likmes - mainīgās un fiksētās. Mainīgā kupona likme mainās saskaņā ar emisijas prospektā aprakstīto algoritmu. Visbiežāk mainīgā procentu likme mainās atkarībā no dažādiem naudas tirgus indeksiem, piemēram, EURIBOR (Euro Interbank Offer Rate). Fiksētā likme ir nemainīga visā vērtspapīra darbības laikā.
- **Parādu vērtspapīru emitenti** – var būt valstu centrālās un reģionālās (municipālās) valdības, finanšu institūcijas, uzņēmumi, citi finanšu tirgus dalībnieki;
- **Parādu vērtspapīru kredītreitings** – parasti parādu vērtspapīriem un to emitentiem tiek noteikts kredītreitings, kas atspoguļo vērtspapīru emitenta (aizņēmēja) spēju laicīgi norēķināties par savām parādsaistībām. Kredītreitingu nosaka kredītreitingu aģentūras, no kurām nozīmīgākās ir S&P, Fitch, Moody's.

Līdz ar to pastāv šādi obligāciju veidi:

- 1) atkarībā no emitenta veida:
 - a) suverēnas obligācijas;
 - b) korporatīvās obligācijas;
 - c) pārvalstiskās obligācijas.
- 2) atkarībā no kupona veida:
 - a) ar fiksētu likmi;
 - b) ar mainīgu likmi;
 - c) bez kupona (ar nulles likmi)/diskonta obligācijas.

- 3) atkarībā no kupona saņemšanas veida:
 - a) ar periodisku maksājumu;
 - b) ar kupona izmaksu vērtspapīra dzēšanas brīdī.
- 4) atkarībā no pamatsummas dzēšanas metodēm:
 - a) periodiskā pamatsummas daļēja dzēšana;
 - b) visas pamatsummas izmaksa vērtspapīra dzēšanas brīdī;
 - c) ar turētāja tiesībām dzēst obligāciju pirms dzēšanas datuma;
 - d) ar emitenta tiesībām dzēst obligāciju pirms dzēšanas datuma;
 - e) ar tiesībām konvertēt obligāciju akcijā.
- 5) atkarībā no dzēšanas termiņa:
 - a) īstermiņa;
 - b) vidēja termiņa;
 - c) ilgtermiņa;
 - d) bez noteikta dzēšanas termiņa.
- 6) atkarībā no tiesību prioritātes pakāpes:
 - a) nodrošinātās (piemēram, ķīlu zīmes, kam kā papildus nodrošinājums kalpo hipotekāro kredītu portfelis);
 - b) nenodrošinātās;
 - c) subordinētās.

Iespējamo zaudējumu apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- pastāv iespēja, ka ieguldījums var zaudēt vērtību daļēji vai pilnībā;
- pastāv iespēja nesāņemt daļēji vai pilnībā procentu ienākumus;
- pastāv risks zaudēt visu ieguldījumu summu emitenta maksātspējas, darbības atjaunošanas un neregulējuma pasākumu piemērošanas gadījumā.

Veicot ieguldījumus un slēdzot darījumus ar parāda vērtspapīriem, ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Kredītrisks
- Tirgus risks (cenas risks, valūtas risks, procentu likmju risks)
- Likviditātes risks
- OTC risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Informācijas risks
- Operacionālais risks
- Darījuma partnera risks
- Citi riski, kuri ir norādīti emisijas noteikumos.

(sk. paskaidrojumu par katru risku II sadaļā)

Ieguldītājam ir pienākums iepazīties ar attiecīgajiem emisijas noteikumiem un tajos ietverto risku aprakstu.

4. Darījumi ar strukturētajām parādzīmēm

Darījumi ar parāda vērtspapīru, kuriem ir noteikts beigu termiņš un kura sniegtais ienesīgums ir saistīts ar noteiktu pamataktīvu sniegumu (piemēram, ar akciju, indeksu, fondu, dārgmetālu vai izejvielu ienesīgumu). Strukturētās parādzīmes sniedz ieguldītājam iespēju nopelnīt procentus, ja pamataktīvu vērtība attīstās labvēlīgā virzienā. Ja pamataktīvu vērtība attīstās nelabvēlīgā virzienā, ieguldītājs var zaudēt visu ieguldījuma summu vai daļu.

Strukturēto parādzīmju emisijas noteikumi nosaka saistību dzēšanas termiņu, procentu likmi, nodrošinājumu un citus būtiskus noteikumus.

Iespējamo zaudējuma apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- pastāv iespēja, ka ieguldījums var zaudēt vērtību daļēji vai pilnībā;
- pastāv iespēja nesāņemt daļēji vai pilnībā procentu ienākumus;
- pastāv risks zaudēt visu ieguldījumu summu emitenta maksātspējas, darbības atjaunošanas un neregulējuma pasākumu piemērošanas gadījumā.

Veicot ieguldījumus un slēdzot darījumus ar strukturētajām parādzīmēm, ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Kredītrisks
- Tirgus risks (cenas risks, valūtas risks, procentu likmju risks)
- Likviditātes risks
- OTC risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Informācijas risks
- Operacionālais risks
- Darījuma partnera risks
- Citi riski, kuri ir norādīti emisijas noteikumos

(sk. paskaidrojumu par katru risku II sadaļā)

Ieguldītājam ir pienākums iepazīties ar attiecīgajiem emisijas noteikumiem un tajos ietverto risku aprakstu.

5. Darījumi ar kolektīvo ieguldījumu produktiem (fondu ieguldījumu apliecībām)

Ieguldījumu fonds pēc būtības apvieno vairāku ieguldītāju naudas resursus ar mērķi tos ieguldīt un saņemt ienākumus no ieguldījumu vērtības pieauguma. Fonda līdzekļu ieguldīšanu dažādos ieguldījumu objektos (depozīti, dažādi finanšu instrumentu veidi, nekustamie īpašumi; preču un izejvielu tirgi; dažādu ieguldījumu objektu kombinācijās - atkarībā no fonda ieguldījumu politikas) un uzraudzību veic licencēts vai citādi regulēts fonda pārvaldnieks saskaņā ar fonda prospektu. Pērkot ieguldījumu fonda apliecības, ieguldītājs kļūst par fonda līdzīpašnieku un iegūst tiesības pretendēt uz atbilstošu fonda peļņas daļu.

5.1. Darījumi ar atvērto ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecībām

Atvērtā ieguldījumu fonda apliecības ir finanšu instrumenti, kuri apliecina ieguldītāja līdzdalību atvērtajā ieguldījumu fondā, kuru pārvalda pārvaldnieks - licencētā vai citādi regulētā finanšu institūcija. Atvērtā ieguldījumu fonda ieguldījumu apliecību turētājam ir tiesības iesniegt ieguldījumu apliecības atpirkšanai pārvaldniekam jebkurā brīdī saskaņā ar prospektā paredzēto kārtību.

Atkarībā no ieguldījumu objekta izšķir:

- naudas tirgus fondus;
- obligāciju fondus;
- akciju fondus.

Atkarībā no riska pakāpes ieguldījumu fondus var sarindot šādi (risku pieaugums norādīts augošā secībā):

1. grupa – naudas tirgus fondi;
2. grupa – augsta reitinga obligāciju fondi;
3. grupa – zema reitinga obligāciju fondi;
4. grupa – sabalansētie fondi;
5. grupa – fondu fondi;
6. grupa – akciju fondi;
7. grupa – akciju sektora fondi;

8. grupa – fondi, kas pamatā veic ieguldījumus atvasinātajos finanšu instrumentos, kā arī darījumos izmanto kredītviru un īsās pozīcijas stratēģijas (aizņemto finanšu instrumentu pārdošana, sagaidot finanšu instrumenta cenas samazināšanos) – leveraged funds;

9. grupa – fondi, kuri izmanto īsās pozīcijas stratēģijas (aizņemto finanšu instrumentu pārdošana, sagaidot finanšu instrumenta cenas samazināšanos) – short selling funds.

Iespējamo zaudējumu apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- pastāv iespēja, ka ieguldījums var zaudēt vērtību daļēji vai pilnībā.

Veicot ieguldījumus un slēdzot darījumus ar atvērtā ieguldījumu fonda ieguldījumu apliecībām, ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Kredītrisks
- Tirgus risks (cenas risks, valūtas risks, procentu likmju risks)
- Likviditātes risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Informācijas risks
- Operacionālais risks
- Darījuma partnera risks
- Citi riski, kas ir norādīti fonda prospektā

(sk. paskaidrojumu par katru risku II sadaļā)

Ieguldītājam ir pienākums iepazīties ar fonda prospektu un tajā ietverto risku aprakstu.

5.2. Darījumi ar slēgto ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecībām

Slēgto ieguldījumu fondu apliecības ir finanšu instrumenti, kas apliecina ieguldītāja līdzdalību slēgtajā ieguldījumu fondā, kuru pārvalda pārvaldnieks - licencētā vai citādi regulētā finanšu institūcija. Atšķirībā no situācijas ar atvērtā fonda ieguldījumu apliecībām slēgtā fonda pārvaldniekam nav pienākuma atpirkt slēgtā fonda ieguldījumu apliecības pirms prospektā paredzētā termiņa.

Iespējamo zaudējuma apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- pastāv iespēja, ka ieguldījums var zaudēt vērtību daļēji vai pilnībā.

Veicot ieguldījumus un slēdzot darījumus ar slēgto ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecībām, ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Kredītrisks
- Tirgus risks (cenas risks, valūtas risks, procentu likmju risks)
- Likviditātes risks
- OTC risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Informācijas risks
- Operacionālais risks
- Darījuma partnera risks
- Citi riski, kas ir norādīti fonda prospektā

(sk. paskaidrojumu par katru risku II sadaļā)

Ieguldītājam ir pienākums iepazīties ar fonda prospektu un tajā ietverto risku aprakstu.

5.3. Darījumi ar biržā tirgoto indeksu fondu ieguldījumu apliecībām (ETF – Exchange Traded Funds)

Biržā tirgoto indeksu fondu ieguldījumu apliecības ir finanšu instruments, kas apliecina ieguldījumu biržā tirgoto indeksu fondos, kurš savukārt var ieguldīt līdzekļus dažādos aktīvu kopumos vai nodrošināt ekspozīciju attiecībā uz šiem aktīviem ar atvasināto finanšu instrumentu starpniecību. Tādējādi biržā tirgoto indeksu fondu ieguldījumu apliecības ir finanšu instrumenti, kas atspoguļo noteiktā aktīvu kopuma vērtības dinamiku (piemēram, akciju indeksa vērtību).

ETF ieguldījumu apliecībām ir lielāka likviditāte salīdzinājumā ar atvērto un slēgtā fondu ieguldījumu apliecībām.

Atsevišķi ETF veidi:

- ETF ar kredītviras izmantošanu;
- „Īsie ETF” (Short ETF) – fondi, kuru ieguldījumu apliecības atspoguļo noteiktam indeksam pretēju dinamiku.
- Iespējamo zaudējumu apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:
- pastāv iespēja, ka ieguldījums var zaudēt vērtību daļēji vai pilnībā.

Veicot ieguldījumus un slēdzot darījumus ar biržā tirgoto indeksu fondu ieguldījumu apliecībām, ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Kredītrisks
- Tirgus risks (cenas risks, valūtas risks, procentu likmju risks)
- Likviditātes risks
- OTC risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Informācijas risks
- Operacionālais risks
- Darījuma partnera risks
- Citi riski, kas ir norādīti fonda prospektā

(sk. paskaidrojumu par katru risku II sadaļā)

Ieguldītājam ir pienākums iepazīties ar fonda prospektu un tajā ietverto risku aprakstu.

6. Maržinālie darījumi (*darījumi ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem*)

Atvasinātie finanšu instrumenti ir finanšu instrumenti, kuriem ir noteikts bāzes aktīvs (preces, fondu tirgus indeksi, procentu likmes, valūtas, citi finanšu aktīvi). Atvasinātā finanšu instrumenta vērtība mainās atkarībā no bāzes aktīva vērtības izmaiņām. Attiecīgi atvasinātā finanšu instrumenta vērtību var ietekmēt bāzes aktīvam raksturīgie riski. Darījumi ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem ir pakļauti nodrošinājuma prasībām (ieguldītājam jāuztur drošības/nodrošinājuma depozīts). Darījums ar atvasināto finanšu instrumentu (atkarībā no tā noteikumiem) var paredzēt vai neparedzēt bāzes aktīva piegādi.

Izšķir dažādus maržinālo darījumu veidus.

6.1. Biržas nākotnes darījums (Futures)

Maržinālais darījums ir darījums ar kredītviras izmantošanu, kas paredz pienākumu pirkt vai pārdot bāzes aktīva noteiktu daudzumu noteiktajā datumā pēc iepriekš noteiktās cenas saskaņā ar darījuma noteikumiem. Ja konkrētā darījuma noteikumi neparedz bāzes aktīva fizisku piegādi, klientam ir pienākums slēgt atvērto pozīciju.

Biržas nākotnes darījumi ir standartizēti kontrakti.

Iespējamo zaudējuma apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- Zaudējumu apjoms ir neierobežots un var pārsniegt sniegtā nodrošinājuma apmēru;

- klienta saistību dzēšanai AS „Reģionālā investīciju banka” (turpmāk tekstā – Banka) var izmantot visus klienta aktīvus;
- Nodrošinājuma prasību apmēru nosaka līguma starp Banku un klientu noteikumi.

Slēdzot nākotnes darījumus ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Kredītviras izmantošanas jeb maržinālās tirdzniecības risks
- Pozīcijas piespiedu slēgšanas risks
- Tirgus risks (cenas risks, valūtas risks, procentu likmju risks)
- Likviditātes risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Operacionālais risks
- Darījuma partnera risks
- Citi riski

(sk. paskaidrojumu par katru risku II sadaļā)

6.2. Biržas opcijas darījums

Biržas opcijas darījums – darījums, kas piešķir opcijas pircējam tiesības darījuma noteikumos noteiktajā termiņā nopirkt vai pārdot noteikto bāzes aktīva daudzumu par noteiktu cenu (Strike Price) un kas uzliek opcijas pārdevējam atbilstošu pienākumu pārdot vai nopirkt attiecīgo bāzes aktīva daudzumu par noteiktu cenu (Strike price) vai arī veikt norēķinus naudā bez bāzes aktīva fiziskas piegādes. Ja konkrētā darījuma noteikumi neparedz bāzes aktīva fizisku piegādi, klientam ir pienākums slēgt atvērto pozīciju. Opcijas pircējs maksā atlīdzību (prēmiju) par opcijas iegādi. Darījuma izpildes vieta – regulētais tirgus.

Izšķir šādus opcijas darījumu veidus:

- 1) pēc izpildes laika:
 - a) Amerikas opcija – opcija var tikt izpildīta jebkurā dienā līdz tās darbības laika beigu dienai (expiration date);
 - b) Eiropas opcija – opcija var tikt izpildīta vienīgi tās darbības laika beigu dienā (expiration date).
- 2) atkarībā no pircējam piešķirto tiesību rakstura:
 - a) Call opcija (pirkšanas opcija);
 - b) Put opcija (pārdošanas opcija).

Iespējamo zaudējumu apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- Opcijas pircēja zaudējumi ir ierobežoti samaksātās prēmijas apjomā. Savukārt opcijas pārdevēja zaudējumu apjoms ir neierobežots un var pārsniegt sniegtā nodrošinājuma apmēru.
- Klienta saistību dzēšanai Banka var izmantot visus klienta aktīvus.
- Nodrošinājuma prasību apmēru nosaka līguma starp Banku un klientu noteikumi.

Slēdzot opciju darījumus ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Kredītviras izmantošanas jeb maržinālās tirdzniecības risks
- Pozīcijas piespiedu slēgšanas risks
- Tirgus risks (cenas risks, valūtas risks, procentu likmju risks)
- Likviditātes risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Operacionālais risks
- Darījuma partnera risks
- Citi riski

(sk. paskaidrojumu par katru risku II sadaļā)

6.3. Maržinālais darījums ar valūtu (*Margin Forex Darījums*) un Maržinālais darījums ar ieguldījumu dārgmetāliem (*Margin Bullion Darījums*)

Maržinālais darījums ar valūtu (*Margin Forex Darījums*) un Maržinālais darījums ar ieguldījumu dārgmetāliem (*Margin Bullion Darījums*) – darījums ar kredītviras izmantošanu, ko klients noslēdz nolūkā gūt peļņu valūtu kursa/ ieguldījumu dārgmetāla cenas labvēlīgo izmaiņu rezultātā, iemaksājot garantijas/nodrošinājuma depozītu. Norēķini tiek veikti tikai par ieskaita rezultātā iegūto zaudējumu vai peļņas summu, kas rodas pēc Klienta atvērtas pozīcijas slēgšanas ar pretēju darījumu.

Klientam ir pienākums slēgt atvērto pozīciju katru darba dienu.

Darījumu izpildes vieta ir ārpus regulētā tirgus.

Iespējamo zaudējumu apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- klienta zaudējumu apjoms ir neierobežots un var pārsniegt sniegtā nodrošinājuma apmēru;
- klienta saistību dzēšanai Banka var izmantot visus klienta aktīvus un pat prasīt papildus iemaksas, lai segtu zaudējumus ;
- nodrošinājuma prasību apmēru nosaka līguma starp Banku un klientu noteikumi.

Slēdzot maržinālos darījumus ar valūtu vai ieguldījumu dārgmetāliem, ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Tirgus risks (valūtas risks, procentu likmju risks, cenas risks)
- Kredītviras izmantošanas jeb maržinālās tirdzniecības risks
- Pozīcijas piespiedu slēgšanas risks
- Likviditātes risks
- OTC risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Operacionālais risks
- Darījuma partnera risks
- Citi riski

(sk. paskaidrojumu par katru risku II sadaļā)

Šādi darījumi ir saistīti ar augstu risku un nav piemēroti klientiem bez attiecīgās pieredzes un zināšanām.

7. Valūtu mijmaiņas darījums (*SWAP*) un valūtu forward darījums

Valūtu mijmaiņas darījums jeb SWAP darījums – darījums, kura ietvaros puses vienojas par divu pretēju valūtas maiņas darījumu noteikumiem attiecībā uz vienu un to pašu bāzes valūtu: pirmais darījums ir SPOT darījums* par bāzes valūtas pārdošanu/pirkšanu par darījuma noteikumos fiksētu cenu un otrais darījums ir FORWARD darījums par šīs pašas bāzes valūtas pirkšanu/pārdošanu par darījuma noteikumos fiksētu cenu. Lai varētu veikt šādus darījumus, klientam jānogulda Bankā darījuma nodrošinājumam nepieciešamie naudas līdzekļi noteiktajā apmērā (apmērs ir atkarīgs no darījuma valūtas, termiņa un summas).

(***SPOT darījums** - darījums par bāzes valūtas pirkšanu vai pārdošanu ar norēķinu datumu ne vēlāk kā otrajā darba dienā pēc darījuma noslēgšanas par darījuma noteikumos fiksētu cenu).

Valūtas FORWARD Darījums – darījums par bāzes valūtas pirkšanu vai pārdošanu ar norēķinu datumu noteiktā dienā nākotnē, bet ne agrāk kā trešajā darba dienā pēc darījuma noslēgšanas par darījuma noteikumos fiksētu cenu.

Darījumu izpildes vieta ir ārpus regulētā tirgus.

Iespējamo zaudējumu apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- Klienta zaudējumu apjoms ir neierobežots un var pārsniegt sniegtā nodrošinājuma apmēru.
- Klienta saistību dzēšanai Banka var izmantot visus klienta aktīvus.

- Nodrošinājuma prasību apmēru nosaka līguma starp Banku un klientu noteikumi.

Slēdzot valūtu mijmaiņas darījumus (SWAP darījums) un valūtas FORWARD darījumus ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Tirgus risks (valūtas risks, procentu likmju risks, cenas risks)
- Kredītviras izmantošanas jeb maržinālās tirdzniecības risks
- Pozīcijas piespiedu slēgšanas risks
- Likviditātes risks
- OTC risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Operacionālais risks
- Darījuma partnera risks
- Citi riski

(sk. paskaidrojumu par katru risku II sadaļā)

8. Kredīts pret finanšu instrumentu ķīlu

Naudas aizdevums pret finanšu instrumentu ķīlu. Par kredīta un nodrošinājuma apmēru klients un Banka vienojas līguma par ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu noteiktajā kārtībā. Ja ieķīlāto finanšu instrumentu tirgus vērtības krīt, Banka ir tiesīga pieprasīt klientam palielināt nodrošinājumu vai atmaksāt aizdevumu pirms termiņa. Ja klients neizpilda iepriekš minēto Bankas prasību, Banka ir tiesīga bez klienta rīkojuma izmantot klienta aktīvus Bankā no kredīta izrietošo saistību dzēšanai.

Iespējamo zaudējumu apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- klienta saistību dzēšanai Banka var izmantot visus klienta aktīvus;
- nodrošinājuma prasību apmēru nosaka līguma par ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu noteiktajā kārtībā.

Saņemot kredītu pret finanšu instrumentu ķīlu ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Tirgus risks (valūtas risks, procentu likmju risks, cenas risks)
- Likviditātes risks
- OTC risks
- Pozīcijas piespiedu slēgšanas risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Operacionālais risks
- Citi riski

9. REPO darījums

Darījuma ekonomiskā būtība ir līdzīga kredītam pret finanšu instrumentu ķīlu, tomēr REPO darījumā klients pārdod (nevis ieķīlā) un Banka pērk (nevis ņem ķīlā) finanšu instrumentus par darījuma noslēgšanas dienā noteikto cenu, un darījuma beigu datumā klients atpērk un Banka pārdod to pašu finanšu instrumentu daudzumu par darījuma noslēgšanas dienā noteikto cenu.

Noslēdzot Repo darījumu, Banka ar klientu vienojas par šādiem darījuma pamatnoteikumiem: finanšu instrumentu raksturlielumu un to daudzumu, darījuma sākuma datumu, darījuma beigu datumu, finanšu instrumentu sākuma cenu, valūtu, darījuma procentu likmi (atpirkšanas cenu) un darījuma apjomu sākuma un beigu datumos.

Līdz ar finanšu instrumentu sākuma cenas vai atpirkšanas cenas samaksu pilnā apmērā finanšu instrumentu pircējs iegūst visas īpašuma, valdījuma un lietošanas tiesības uz finanšu instrumentiem.

Ja finanšu instrumentu tirgus vērtība krīt, Banka ir tiesīga pieprasīt klientam sniegt nodrošinājumu vai Banka ir tiesīga izbeigt darījumu. Ja darījums tiek izbeigts, finanšu instrumenti paliek Bankas īpašumā un tiek izmantoti klienta saistību pret Banku dzēšanai. Ja Bankai pārdoto finanšu instrumentu vērtība nesedz klienta no darījuma izrietošās saistības, Banka ir tiesīga izmantot klienta aktīvus saistību dzēšanai. Repo darījumos iesaistītie finanšu instrumenti pēc pārdošanas Bankai tiek glabāti Bankas īpašumā esošajā finanšu instrumentu kontā (konts Bankas finanšu instrumentu turēšanai).

Iespējamo zaudējumu apmēra raksturojums, iespējamās saistības un nodrošinājuma sniegšana:

- nodrošinājuma prasību apmēru nosaka līguma par ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu noteiktajā kārtībā;
- klienta saistību dzēšanai Banka var izmantot visus klienta aktīvus.

Slēdzot REPO darījumu ieguldītājs ir pakļauts šādiem riskiem:

- Tirgus risks (valūtas risks, procentu likmju risks, cenas risks)
- Likviditātes risks
- OTC risks
- Pozīcijas piespiedu slēgšanas risks
- Darījuma partnera risks
- Valsts risks
- Juridiskais risks
- Operacionālais risks
- Citi riski

Pēc klienta pieprasījuma Bankas atbildīgie darbinieki var nodrošināt klātienes tikšanos ar klientu, kur klientam tiks sniegta informācija par produkta galveno būtību un riskiem un iespējamām ietekmējošajiem faktoriem.